

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.02.064>

JEL classification: I18, I38, K32, M31

UDC: 614.2:336.5:34-057.1

Раїса ЖАРЛІНСЬКА

кандидат економічних наук, доцент, кафедра менеджменту та маркетингу,
Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова, Україна

E-mail: forensic@vmnu.edu.ua

ORCID iD: 0000-0002-6135-4211

Оксана АДАМЧУК

кандидат юридичних наук, доцент, кафедра судової медицини та права,
Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова, Україна

E-mail: forensic@vmnu.edu.ua

ORCID iD: 0000-0001-9387-8434

Анастасія ТРИНЧУК

доктор філософії з економіки, викладач,
кафедра судової медицини та права,
Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова, Україна

E-mail: forensic@vmnu.edu.ua

ORCID iD: 0000-0003-0465-6421

Валентина ЗВЕРХОВСЬКА

кандидат юридичних наук, доцент, кафедра судової медицини та права,
Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова, Україна

E-mail: forensic@vmnu.edu.ua

ORCID iD: 0000-0002-6135-4211

ДОСТУПНІСТЬ МЕДИЧНИХ ВИРОБІВ ДЛЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ПОСЛУГ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: МАРКЕТИНГОВИЙ, ЮРИДИЧНИЙ ТА СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

АНОТАЦІЯ

Вступ. Забезпечення осіб з інвалідністю медичними виробами є ключовим компонентом реабілітаційних послуг, що має безпосередній вплив на якість життя пацієнтів та ефективність їхньої реабілітації. В умовах реформування системи охорони здоров'я в Україні, забезпечення медичними виробами є важливою складовою, яка залишається проблемною через недостатнє фінансування, низьку якість виробів, складність процедур отримання, прогалини в чинному законодавстві та інформаційні бар'єри. Дослідження, проведені в США, країнах ЄС та інших регіонах, підтверджують важливість забезпечення медичними виробами для успішної соціальної реабілітації. Водночас в Україні є потреба у створенні цілісної моделі, яка враховувала б юридичні, фінансові, інформаційні та соціальні аспекти забезпечення.

© Раїса Жарлінська, Оксана Адамчук, Анастасія Тринчук, Валентина Зверховська, 2025

Отримано: 12.04.2025 р.

Рекомендовано до друку: 03.05.2025 р.

Опубліковано: 28.05.2025 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати:

Жарлінська Р., Адамчук О., Тринчук А., Зверховська В. Доступність медичних виробів для реабілітаційних послуг в системі охорони здоров'я: маркетинговий, юридичний та соціальний аспекти. *Економічний аналіз*. 2025. Том 35. № 2. С. 64-73. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.02.064>

Метою статті є аналіз впливу доступності медичних виробів на рівень задоволеності пацієнтів реабілітаційними послугами з урахуванням маркетингових, юридичних та соціальних аспектів та розроблення моделі впливу забезпечення медичними виробами на задоволеність пацієнтів.

Методи. Дослідження ґрунтується на комплексі загальнонаукових та спеціалізованих методів дослідження, зокрема системному підході (для аналізу факторів, що впливають на сприйняття пацієнтами якості реабілітаційних послуг, та побудови моделі "Вплив забезпечення медичними виробами на задоволеність пацієнтів реабілітаційними послугами"), монографічному (для логічної побудови результатів дослідження), діалектичному (для визначення динаміки взаємозв'язків між доступністю, якістю реабілітаційних послуг та задоволеністю пацієнтів), індукції та дедукції (для формування висновків та пропозицій).

Результати. У статті досліджено багатовимірну проблему доступності медичних виробів у сфері реабілітаційних послуг в Україні крізь призму маркетингових, юридичних та соціальних аспектів. На основі результатів анкетування пацієнтів Національною асамблеєю людей з інвалідністю України (НАІУ) розроблено аналітичну модель впливу забезпечення медичними виробами на рівень їхньої задоволеності реабілітаційними послугами. Проаналізовано чинники, що формують бар'єри у доступі до якісної реабілітації, зокрема законодавчі прогалини, недостатнє інформування та соціальну нерівність. Встановлено, що забезпечення медичними виробами суттєво впливає на сприйняття якості медичних послуг, а відтак – і на загальний рівень ефективності системи охорони здоров'я. Запропонована модель може стати основою для формування рекомендацій у сфері політики охорони здоров'я та управління якістю реабілітаційних послуг.

Ключові слова: маркетинг медичних послуг; система охорони здоров'я; реабілітаційні послуги; доступність; медичні вироби; задоволеність пацієнтів.

Вступ

У найближчий час буде багато нагальних пріоритетів в системі охорони здоров'я України (ОЗ), які змагатимуться за ресурси внаслідок військового вторгнення РФ. Пошкодження закладів ОЗ та перебої в постачанні звичайних медичних послуг у поєднанні з травматичними ушкодженнями, пов'язаними з конфліктом, і вимушеним переміщенням мільйонів людей призведуть до величезного зростання потреб у реабілітації. ВООЗ визначає реабілітацію як «набір втручань, призначених для оптимізації функціонування та зменшення інвалідності в осіб із проблемами здоров'я у взаємодії з їхнім оточенням» [1]. Запобігаючи або зменшуючи ускладнення та покращуючи функціонування людини, реабілітація скорочує витрати на постійний догляд і підтримує прагнення людей щодо навчання, працевлаштування та громадського і сімейного життя. Забезпечення постійного доступу до реабілітаційних та допоміжних засобів має бути ключовим фактором раннього та постійного реагування на здоров'я в Україні.

У багатьох країнах реабілітація та забезпечення допоміжними технологіями та медичними виробами в рамках національної

системи ОЗ перебувають поза увагою та мають брак ресурсів. Коли потреба в реабілітації зростає, наприклад під час військових дій, системи швидко перевантажуються. Війна не тільки завдає прямої фізичної шкоди, що вимагає негайної медичної допомоги, але й руйнує систему ОЗ, завдаючи шкоди або порушуючи роботу інфраструктури, робочої сили та медичних закладів, впливаючи на надання медичних послуг та доступ до них, включаючи реабілітацію. Під час військових дій потреба в реабілітації та медичних виробих зростає в рази. Люди з наявними порушеннями функціонування, які вимагають тривалого реабілітаційного втручання, можуть не мати доступу до основних медичних послуг. Травматичне ушкодження, отримане в результаті військової агресії, може спричинити руйнівні та тривалі фізичні та психологічні порушення, що потребує ранніх та спеціалізованих реабілітаційних втручань від мультидисциплінарної команди і тривалого спостереження для зменшення ускладнень та оптимізації функціонування та якості життя. Отже, військові конфлікти збільшують як попит на реабілітаційні послуги, так і труднощі в доступі до послуг, загострюючи вже існуючу незадоволену потребу в реабілітації. У серпні

2020 року ВООЗ провела оцінку стану реабілітації в українській системі ОЗ, а у 2021 році було опубліковано звіт «STARS» [2] щодо співпраці між МОЗ України, офісом ВООЗ в Україні та Європейським регіональним бюро ВООЗ. Основний звіт окреслює ключові досягнення, потреби та можливості реабілітації в Україні, а Міністерство охорони здоров'я визнає реабілітацію ключовим компонентом загального охоплення медичними послугами. Результатом цієї співпраці стало прийняття Закону «Про реабілітацію в охороні здоров'я» [3] та подальшого підзаконного акту [4], який запроваджує мультидисциплінарну реабілітацію в українську систему ОЗ на всіх рівнях. Проте у звіті STARS не зазначено наявності національної стратегії реабілітації та констатовано фрагментованість медичних послуг в цій сфері та серйозну нестачу персоналу, відсутність інформації про планування реабілітації в надзвичайних ситуаціях. Було зазначено, що найбільшою перешкодою для розширення можливостей реабілітації в Україні є недостатнє розуміння реабілітації та її переваг. У звіті з аналізу допоміжних технологій та медичних виробів для реабілітації (WHO, 2022) було виявлено низьку їх якість, обмеженість доступу для людей із зареєстрованою інвалідністю [5]. Ці висновки є загальними для країн, де розвиток медичних послуг обмежений значними фінансовим дефіцитом.

Дослідження низки вітчизняних та іноземних науковців підтверджують важливість проблеми доступності медичних виробів для реабілітаційних послуг і звичайно самої реабілітації як виду медичної допомоги та послуги. Проте актуальних безпосередніх наукових пошуків щодо комплексного підходу, який би врахував маркетингові, юридичні та соціальні критерії доступності медичних виробів в умовах військової агресії, наразі бракує. Так, Бек А. (Beck A.), Ретель В. П. (Retel V. P.), Бхайросінг П. А. (Bhairosing P. A.), ван ден Брежел М. В. М. (van den Brekel M. W. M.), ван Хартен В. Х. (van Harten W. H.) зазначають, що незважаючи на наявність великої кількості медичних виробів у Європі, існують значні бар'єри для їхнього доступу пацієнтами. Основні перешкоди включають нечітке європейське законодавство, складні

процедури затвердження на ринку, відсутність збору даних, непослідовність у вимогах до доказової бази між країнами, регіональні відмінності у відшкодуванні та наданні послуг, а також фактори, що впливають на призначення лікарями, включаючи вартість пристроїв, час очікування та відносини між лікарнями та лікарями [6]. Дослідження Нурі Г. А. (Noury G. A.), Уолмслі А. (Walmsley A.), Джонс Р. Б. (Jones R. B.), Гаудл С. Е. (Gaudi S. E.) аналізує перешкоди на шляху впровадження асистивних технологій для реабілітації, а саме робототехнічних пристроїв, у сферу ОЗ, включаючи соціальні, культурні та поведінкові бар'єри (недовіру до підприємців, відсутність спеціалізованих агентств для підтримки інновацій, складні процедури затвердження та відсутність освіти серед медичних працівників щодо нових технологій) [7]. Миронюк І. С., Картавцев Р. Л., Слабкий Г. О., аналізуючи пакети медичних гарантій в сфері реабілітації, пропонують технологічне обладнання розділити на три групи: для проведення експрес діагностики стану пацієнта, для надання невідкладної допомоги у разі погіршення стану пацієнта, безпосередньо для реабілітаційних заходів. В свою чергу, обладнання, яке використовується безпосередньо для реабілітаційних заходів, вони ділять на декілька груп: реабілітаційні системи, реабілітаційні тренажери, реабілітаційні засоби, допоміжні засоби. Зіставляючи список медичного обладнання в пакетах медичних гарантій із Національним класифікатором медичних виробів, авторами було встановлено певну неузгодженість між ними, що ускладнює процес закупівлі закладами охорони здоров'я медичного обладнання для виконання умов контрактування між закладами ОЗ та НСЗУ для проведення реабілітації пацієнтів [8]. Аліабієва Н. В. (Aliabieva N.V.), Керімов Л. (Kerimov L.) у ході дослідження встановили, що у світі відбувається трансформація ставлення до осіб з інвалідністю, і закріплюються їхні права на повноцінне, якісне та недискримінаційне життя в суспільстві. Ними підтверджено необхідність реформування національного законодавства та приведення його у відповідність до міжнародних

стандартів, які стосуються доступності та адекватності права на соціальний захист.

Отже, висвітлення проблеми доступності реабілітаційних послуг в контексті забезпеченості технологічним обладнанням загалом та медичними виробами зокрема у наукових джерелах не має комплексного характеру, автори характеризують окремі складові доступності, не поєднуючи їх у систему взаємопов'язаних та взаємозалежних елементів, не вивчаючи рівень задоволеності пацієнтів. Тому дослідження впливу доступності медичних виробів на рівень задоволеності пацієнтів реабілітаційними послугами з урахуванням маркетингових, юридичних та соціальних аспектів є актуальним.

Мета

Стаття має на меті проаналізувати вплив доступності медичних виробів на рівень задоволеності пацієнтів реабілітаційними послугами з урахуванням маркетингових, юридичних та соціальних аспектів та розробити модель впливу забезпечення медичними виробами на задоволеність пацієнтів.

Виклад основних результатів дослідження

Для з'ясування рівня забезпечення медичними виробами реабілітаційних послуг в Україні скористаємось дослідженням Національної асамблеї людей з інвалідністю України (НАІУ, 2023) [9], яке охопило 685 респондентів. Структура респондентів була такою: 46,3% – особи з порушеннями опорно-рухового апарату; 26,0% – з психічними

порушеннями; 25,7% – з порушеннями центральної та периферичної нервової системи; 25,3% – з інтелектуальними порушеннями, решта – з порушенням по зору і слуху та внутрішніх органів, онкологічними захворюваннями. Забезпечення допоміжними засобами реабілітації були визначені як додаткові елементи доступності, що необхідні та були доступні під час надання реабілітаційних послуг. Незважаючи на задеклароване в законодавстві право пацієнта на отримання допоміжних засобів реабілітації під час перебування в реабілітаційних закладах ОЗ, більш ніж 38% опитаних від чисельності осіб, що отримували реабілітаційні послуги, не реалізували це право, хоча вони їх потребували. Загалом серед найбільш затребуваних допоміжних засобів респонденти назвали такі: 28% – крісла колісні; 23% – послуги з ортезування; 12% – палиці, милиці та ходунки. З-поміж медичних виробів респондентами виділено підгузки (44 %), пелюшки (31 %), слухові апарати (16 %), глюкометри та тонометри з мовним виводом (21 %). В Табл. 1 відображено доступність окремих медичних виробів для реабілітаційних послуг у стаціонарних та амбулаторних умовах. Як свідчать дані, забезпеченість підгузками та пелюшками в амбулаторних умовах складає 87,9%, тоді як в стаціонарних відсутня. Інші вироби (рукавички, окуляри, вироби з мовним виводом) в стаціонарних умовах взагалі не забезпечувались, а в амбулаторних умовах їх доступність складає 2,8-5,7%.

Таблиця 1. Доступність медичних виробів у стаціонарних та амбулаторних умовах

Медичні вироби	Отримано у стаціонарних умовах, %	Отримано у амбулаторних умовах, %
Підгузки, пелюшки	-	87,9
Медичні вироби з мовним виводом	-	4,3
Рукавички	-	5,7
Окуляри	-	2,8
Катетери	-	6,4
Протези щелеп, зубів, голосові, вушної раковини	79,9	-
Судинні протези, набори для стентування	13,4	-

Джерело: сформовано авторами на основі [10].

Основними проблемами щодо доступності медичних виробів респонденти визнали низьку якість виробів, затримки у фінансуванні та відсутність інформації щодо процедури отримання.

Дані Табл. 2 відображають потреби пацієнтів у медичних виробах. За даними опитування, 52% респондентів заявили про потребу в забезпеченні медичними виробами, однак лише 49% фактично отримали їх.

Таблиця 2. Основні потреби респондентів у медичних виробах

Тип виробу	Потребують, %	Отримали, %
Підгузки	44	69,5
Пелюшки	31	18,4
Глюкометри, термометри	21	4,3
Окуляри	18	2,8
Слухові апарати	16	10,6

Джерело: сформовано авторами на основі [10].

Серед основних причин неотримання медичних виробів та інших засобів зазначено: відсутність фінансування, необхідних виробів та засобів, невідповідність виробів потребам, низька їх якість, велика черга на отримання,

відсутність інформації про наявність або механізму отримання.

Дослідження також охоплювало аналіз якості медичних виробів респондентами, результати відображає Табл. 3.

Таблиця 3. Рівень задоволеності пацієнтів якістю медичних виробів

Рівень задоволеності	Частка респондентів, %	Причини незадоволеності
Задоволені	56	– невідповідність розмірів або характеристик виробів; – низька якість продукції; – недостатній асортимент, особливо для осіб з унікальними потребами
Частково задоволені	35	
Не задоволені	9	

Джерело: сформовано авторами на основі [10].

Маркетингові аспекти доступності медичних виробів включають управління інформацією, ефективність розповсюдження знань про доступні ресурси та розробку каналів для замовлення необхідних виробів. Оскільки багато пацієнтів не володіють повною інформацією про свої права на безкоштовне забезпечення медичними виробами через державні програми, важливо вдосконалювати систему комунікації. За результатами опитування, найбільш популярними джерелами інформації про доступні медичні вироби є соціальні мережі (48,6%), знайомі (45%), інтернет-ресурси (39,6%) та громадські об'єднання (35,9%). Однак серед опитаних є і такі, хто взагалі не володіє інформацією про доступні медичні вироби, що є серйозною перешкодою для забезпечення їх доступності.

Основними маркетинговими рекомендаціями щодо забезпечення реабілітаційних послуг медичними засобами і задоволеності пацієнтів є наступні:

1. Інформування населення шляхом створення доступних інформаційних платформ для роз'яснення механізмів отримання медичних виробів.

2. Спрощення процесу закупівлі за рахунок автоматизації замовлень через онлайн-сервіси для пацієнтів.

3. Підвищення якості виробів, а саме: включення сертифікованих постачальників до національних програм реабілітації.

Юридичний аспект доступності медичних виробів ґрунтується на нормативно-правовій базі, яка регулює забезпечення осіб з інвалідністю відповідними засобами. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в

Україні» гарантує право осіб з інвалідністю на безкоштовне отримання медичних виробів та допоміжних засобів реабілітації [3]. Постанови Кабінету Міністрів України визначають механізми надання таких засобів через медичні та соціальні служби. Однак, на практиці, часто виникають труднощі з реалізацією цього законодавства через обмежене фінансування, неузгодженість між різними державними структурами та відсутність належної інфраструктури для ефективного розподілу цих засобів. Аналіз результатів опитування НАІУ свідчить про важливість індивідуального підходу до кожного пацієнта під час складання індивідуальних програм реабілітації та планів реабілітації. В опитуванні 67% респондентів зазначили, що їхня думка була врахована при складанні індивідуального реабілітаційного плану, але є й інші, хто повідомив, що їхні потреби не були повністю задоволені через відсутність фахівців або відсутність потрібного медичного обладнання в реабілітаційних закладах. Як видно з Табл. 2, незважаючи на значну потребу в медичних виробих, лише частина пацієнтів отримує необхідні засоби. Це свідчить про серйозні проблеми у реалізації державних гарантій на рівні надання медичних послуг, а також про обмежений доступ до медичних виробів через фінансові або організаційні бар'єри.

Коротко зупинимось на соціальному аспекті доступності медичних виробів, виходячи з окремих результатів опитування НАІУ. Соціальний вплив доступності медичних виробів проявляється у рівні життя осіб з інвалідністю та їхньої інтеграції в суспільство і включає згідно з опитуванням такі складові:

- доступність інформації: 59% респондентів заявили, що не отримують інформацію про доступні медичні вироби;
- фізична доступність: лише 40% закладів мають пандуси, а доступ до ліфтів чи спеціалізованого обладнання обмежений;
- соціальна ізоляція: відсутність належної підтримки сприяє зростанню соціальних бар'єрів, включаючи нерівність у доступі до базових медичних послуг.

Отже, результати дослідження свідчать, що задоволеність реабілітаційними послугами в Україні є мультифакторною змінною, у якій забезпечення медичними виробами відіграє

одну з центральних ролей. Використовуючи дані опитування НАІУ, на основі їх аналізу нами було розроблено модель взаємозв'язку між забезпеченням виробами та задоволеністю пацієнтів. Ця модель враховує наступні елементи: доступність виробів, їхню якість, інформаційну, фінансову, юридичну підтримку та відповідність потребам пацієнтів. Доступність медичних виробів визначається наявністю продукції у медичних закладах і своєчасністю їх надання. Якість медичних виробів – це відповідність стандартам, надійність, ефективність. Відповідність потребам передбачає врахування специфічних потреб кожного пацієнта. Інформаційна підтримка означає обізнаність пацієнтів про їхні права. Фінансова підтримка – забезпечення стабільного фінансування програм. Юридична підтримка – гарантії реалізації прав та механізми їхнього захисту. Доступність та якість є основними чинниками, які визначають рівень задоволеності пацієнтів. Водночас інформаційна та юридична підтримка виступають посередниками, які підсилюють вплив перших двох елементів. Фінансова підтримка є фундаментом для забезпечення інших складових (рис. 1).

У моделі визначено наступні взаємозв'язки:

1. Прямий зв'язок. Чим краща доступність і якість медичних виробів, тим більша задоволеність пацієнтів. Це підтверджується даними, згідно з якими 56% задоволених пацієнтів отримали доступ до виробів високої якості.

2. Непрямий зв'язок через інформаційну підтримку. Пацієнти, які отримують належну інформацію про свої права, краще орієнтуються у можливостях реабілітації, що підвищує їхній рівень задоволеності навіть за обмеженої доступності.

3. Модераторний ефект індивідуалізації. У моделях, де враховано потреби пацієнтів, задоволеність послугами значно вища. Наприклад, у приватних реабілітаційних закладах, де частіше застосовують індивідуальні підходи, рівень задоволеності сягає 93%.

Отже, запропонована модель дозволяє зрозуміти ключові взаємозв'язки між елементами системи та демонструє, що інтеграція всіх елементів дозволяє підвищити

ефективність реабілітаційної системи, забезпечуючи задоволеність пацієнтів і зменшуючи соціальні бар'єри.

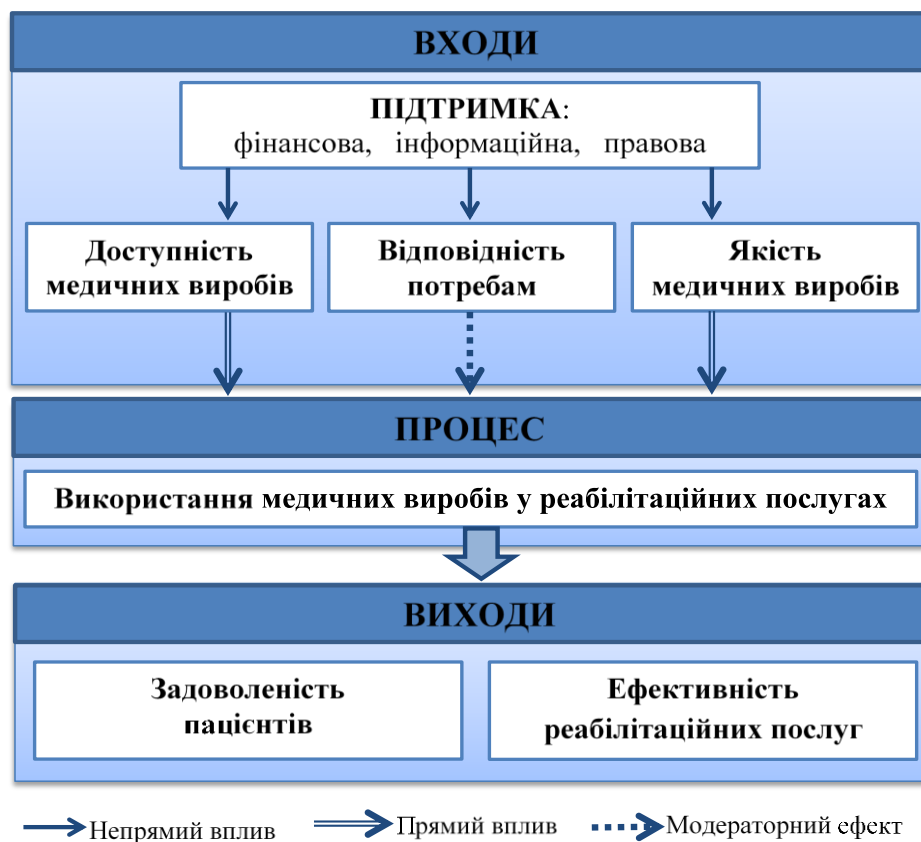

Рис. 1. Модель "Вплив забезпечення медичними виробами на задоволеність пацієнтів реабілітаційними послугами"

Джерело: сформовано авторами.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Як показано у процесі дослідження, забезпечення медичними виробами є критично важливим фактором для підвищення ефективності реабілітаційних послуг.

Розроблена нами модель демонструє, що якість та доступність медичних виробів є центральними факторами, які впливають на рівень задоволеності пацієнтів реабілітаційними послугами. Юридична складова формує основу для забезпечення доступності медичних виробів через законодавчі гарантії та фінансову підтримку. Ефективна реалізація законодавства посилює прямий вплив доступності й якості виробів на задоволеність пацієнтів. Недостатній контроль

Основними бар'єрами є недостатня доступність виробів, обмеженість фінансування, відсутність інформації про порядок отримання виробів та складність процедур отримання, низька якість продукції та невідповідність потребам пацієнтів.

за виконанням нормативних актів або відсутність фінансування створюють бар'єри для пацієнтів, що знижує ефективність реабілітаційних послуг. Водночас інформаційна та фінансова підтримка виступають додатковими важелями, які посилюють позитивний ефект від якісного забезпечення. Інтеграція всіх елементів дозволяє створити ефективну систему, яка сприятиме соціальній інтеграції осіб з інвалідністю та підвищенню їхньої якості життя.

Перспективи подальших досліджень полягають у розширенні емпіричної бази щодо доступності медичних виробів для різних категорій пацієнтів з інвалідністю, аналізі ефективності чинних державних програм забезпечення реабілітаційними засобами, а також у розробці практичних рекомендацій для

вдосконалення нормативно-правової бази. Особливу увагу доцільно приділити вивченню впливу цифровізації процесів постачання та інформування пацієнтів, інтеграції міжсекторального підходу до реабілітації та залучення громадських організацій до моніторингу якості реабілітаційних послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. WHO. Rehabilitation in health systems. 2017. URL: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241515986>.
2. WHO Regional Office for Europe. Situation assessment of rehabilitation in Ukraine. 2021. URL: <https://www.euro.who.int/en/health-topics/Life-stages/disability-and-rehabilitation/publications/situation-assessment-of-rehabilitation-in-ukraine-2021>.
3. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я : Закон України № 1053-ІХ від 03 груд. 2020 р. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text>.
4. Порядок організації надання реабілітаційної допомоги у сфері охорони здоров'я : постанова Кабінету Міністрів України від 03 листоп. 2021 р. № 1268. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1268-2021-п#Text>.
5. WHO Regional Office for Europe. A situation assessment of assistive technology in Ukraine. 2022. URL: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/352416/9789289057790-eng.pdf>.
6. Beck A., Retèl V. P., Bhairosing P. A., van den Brekel M. W. M., van Harten W. H. Barriers and facilitators of patient access to medical devices in Europe: a systematic literature review. *Health Policy*. 2019. Vol. 123, No. 12. P. 1185–1198. DOI: 10.1016/j.healthpol.2019.10.002. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31718855/>.
7. Noury G. A., Walmsley A., Jones R. B., Gaudl S. E. The barriers of the assistive robotics market – what inhibits health innovation? *Sensors*. 2021. Vol. 21, No. 9. Article 3111. DOI: <https://doi.org/10.3390/s21093111>.
8. Миронюк І. С., Картавцев Р. Л., Слабкий Г. О. Умови закупівлі медичних послуг з реабілітації за програмами медичних гарантій: вимоги до обладнання. Організаційні, нормативно-правові та клінічні питання реабілітації в Україні в мирний час та під час війни : колективна монографія / за заг. ред. Ждана В. М., Голованової І. А. Полтава, 2022. С. 51–59.
9. Aliabieva N. V., Kerymov L. The right to social protection of persons with disabilities according to international standards. *Social and Legal Studies*. 2022. Vol. 5, No. 1. P. 63–69. DOI: 10.32518/2617-4162-2022-5-63-69.
10. Національна асамблея людей з інвалідністю України (НАІУ). Аналітичний звіт. 2023. URL: https://naiu.org.ua/wp-content/uploads/2024/11/2023_naiu_analiticalreport-rehabilitation_v02-1.pdf.

REFERENCES

1. World Health Organization. (2017). *Rehabilitation in health systems*. <https://www.who.int/publications/i/item/9789241515986>

2. WHO Regional Office for Europe. (2021). *Situation assessment of rehabilitation in Ukraine*.
<https://www.euro.who.int/en/health-topics/Life-stages/disability-and-rehabilitation/publications/situation-assessment-of-rehabilitation-in-ukraine-2021>
3. Verkhovna Rada of Ukraine. (2020, December 3). *On rehabilitation in the field of health care: Law of Ukraine No. 1053-IX*.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text>
4. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2021, November 3). *Procedure for organizing the provision of rehabilitation care in the field of health care: Resolution No. 1268*.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1268-2021-n#Text>
5. WHO Regional Office for Europe. (2022). *A situation assessment of assistive technology in Ukraine*.
<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/352416/9789289057790-eng.pdf>
6. Beck, A., Retèl, V. P., Bhairosing, P. A., van den Brekel, M. W. M., & van Harten, W. H. (2019). Barriers and facilitators of patient access to medical devices in Europe: A systematic literature review. *Health Policy*, 123(12), 1185–1198.
<https://doi.org/10.1016/j.healthpol.2019.10.002>
7. Noury, G. A., Walmsley, A., Jones, R. B., & Gaudl, S. E. (2021). The barriers of the assistive robotics market—What inhibits health innovation? *Sensors*, 21(9), Article 3111.
<https://doi.org/10.3390/s21093111>
8. Myroniuk, I. S., Kartavtsev, R. L., & Slabkyi, H. O. (2022). Conditions of procurement of rehabilitation medical services under healthcare guarantee programs: Equipment requirements. In V. M. Zhdan & I. A. Holovanova (Eds.), *Organizational, regulatory, and clinical issues of rehabilitation in Ukraine in peacetime and wartime* (pp. 51–59). Poltava.
9. Aliabieva, N. V., & Kerymov, L. (2022). The right to social protection of persons with disabilities according to international standards. *Social and Legal Studios*, 5(1), 63–69.
<https://doi.org/10.32518/2617-4162-2022-5-63-69>
10. National Assembly of Persons with Disabilities of Ukraine (NAIU). (2023). *Analytical report*.
https://naiu.org.ua/wp-content/uploads/2024/11/2023_naiu_analiticalreport-rehabilitation_v02-1.pdf

Raisa Zharlinska, PhD in Economics, Associate Professor, Department of Management and Marketing, National Pirogov Memorial Medical University, Ukraine.

Oksana Adamchuk, PhD in Law, Associate Professor, Department of Forensic Medicine and Law, National Pirogov Memorial Medical University, Ukraine.

Anastasiia Trynchuk, PhD in Economics, Lecturer, Department of Forensic Medicine and Law, National Pirogov Memorial Medical University, Ukraine.

Valentyna Zverkhovska, PhD in Law, Associate Professor, Department of Forensic Medicine and Law, National Pirogov Memorial Medical University, Ukraine

Accessibility of medical devices for rehabilitation services in the healthcare system: marketing, legal and social aspects

Abstract

Introduction. The provision of medical devices to persons with disabilities is a key component of rehabilitation services, which has a direct impact on patients' quality of life and the effectiveness of their rehabilitation. In the context of health care reform in Ukraine, the provision of medical devices remains a problematic aspect due to insufficient funding, low quality of products, complexity of obtaining procedures, gaps in current legislation, and informational barriers. Research conducted in the United States, European Union countries, and other regions confirms the importance of providing

medical devices for successful social rehabilitation. At the same time, there is a need in Ukraine to create an integrated model that would take into account the legal, financial, informational, and social aspects of provision.

The aim of the article is to analyse the impact of the availability of medical devices on the level of patients' satisfaction with rehabilitation services, considering marketing, legal, and social aspects, and to develop a model of the impact of medical device provision on patient satisfaction.

Methods. The study is based on a set of general scientific and specialized research methods, including a systemic approach (for analysing the factors influencing patients' perception of the quality of rehabilitation services and building the model "The impact of medical device provision on patient satisfaction with rehabilitation services"), monographic method (for logically structuring the research results), dialectical method (for determining the dynamics of the interrelationships between availability, quality of rehabilitation services, and patient satisfaction), induction and deduction (for forming conclusions and proposals).

Results. The article investigates the multidimensional problem of the availability of medical devices in the field of rehabilitation services in Ukraine through the lens of marketing, legal, and social aspects. Based on the results of a patient survey conducted by the National Assembly of People with Disabilities of Ukraine (NAPD), an analytical model was developed to show the impact of medical device provision on the level of their satisfaction with rehabilitation services. The article analyses the factors forming barriers to access to quality rehabilitation, in particular legal gaps, insufficient information, and social inequality. It was found that the provision of medical devices significantly influences the perception of the quality of medical services, and therefore the overall level of effectiveness of the health care system. The proposed model may serve as a basis for developing recommendations in the field of health policy and quality management of rehabilitation services.

Keywords: health care marketing; health care system; rehabilitation services; availability; medical devices; patient satisfaction.

Cite as: Zharlinska, R., Adamchuk, O., Trynchuk, A., & Zverkhovska, V. (2025). Accessibility of medical devices for rehabilitation services in the healthcare system: Marketing, legal and social aspects. *Economic analysis*, 35 (2), 64-73. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.02.064>